DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-92-10

УДК 338.2:346.5:339.13(477)

ГЕНЕЗА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

GENESIS OF THE REGULATORY AND LEGAL FRAMEWORK FOR STATE REGULATION OF PUBLIC PROCUREMENT IN UKRAINE

Кривонос Лілія Володимирівна
кандидат наук з державного управління, докторант кафедри обліку та аудиту,
Державний податковий університет
ORCID: https://orcid.org/0009-0009-5860-8143

Kryvonos Liliia
State Tax University

У статті досліджено генезу нормативно-правової бази державного регулювання публічних закупівель в Україні та обґрунтовано перехід від адміністративно-процедурної до цифрової, ризик-орієнтованої та стратегічної моделі. Здійснено періодизацію її розвитку за змінами цілей, інструментів та економічного змісту регулювання, охоплюючи цифровізацію, професіоналізацію, адаптацію до умов воєнного стану та гармонізацію законодавства з acquis ЄС. Виявлено ключові тенденції: утвердження концепції «Співвідношення ціни та якості», перехід до превентивного управління ризиками, розвиток цифровізації, професіоналізація публічних закупівель і розширення їх стратегічної ролі. Обґрунтовано необхідність формування стратегічної моделі державного регулювання, що поєднує євроінтеграційні вимоги з економічною ефективністю, цифровим управлінням, ризик-менеджментом та довгостроковою стійкістю держави.

Ключові слова: публічні закупівлі; державне регулювання; нормативно-правове забезпечення; цифровізація; ризик-орієнтоване управління; євроінтеграція; стратегічне регулювання.

The article is devoted to the study of the genesis of the regulatory and legal framework for state regulation of public procurement in Ukraine in the context of transformations in the economic, institutional, and security conditions of state functioning. It is substantiated that the development of the legislative framework for public procurement reflects a gradual transformation of the substance of state regulatory influence, from predominantly administrative and procedural regulation towards digital, risk-oriented, and strategic regulation. The study develops a periodization of the evolution of the regulatory and legal framework for public procurement based on changes in the objectives, instruments, and economic substance of state regulation. The formation of the national regulatory model, the transition to an electronic procurement system, the institutionalization of risk-oriented monitoring and professionalization of procurement activities, the adaptation of regulatory mechanisms to martial law conditions, and the current stage of harmonization of Ukrainian legislation with the acquis of the European Union are examined. It is established that each stage is characterized by a changing balance between procedural requirements, economic efficiency, competition, control, the timeliness of managerial decision-making, and the strategic objectives of public policy. The main trends in the contemporary transformation of the regulatory and legal framework are identified: the expansion of procurement efficiency criteria towards the development of the Value for Money concept; the shift from predominantly ex-post control to preventive risk management; the evolution of digitalization from procedural automation to the development of an integrated information and analytical environment; the increasing importance of the professional capacity of procurement actors; and the growing role of public procurement in implementing the state's innovation, environmental, social, and security priorities. It is proved that further modernization of the regulatory and legal framework should be based on a transition towards an integrated strategic model of state regulation of public procurement, in which European integration requirements are combined with mechanisms for economic efficiency, risk management, digital governance, and ensuring the long-term resilience of the state.

Keywords: public procurement; state regulation; regulatory and legal framework; digitalization; risk-oriented management; European integration; strategic regulation.

© Кривонос Л. В., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Постановка проблеми. Нормативно-правова база є фундаментом державного регулювання сфери публічних закупівель, оскільки саме вона визначає правові засади функціонування закупівельної системи, регламентує повноваження органів державної влади, права та обов'язки учасників закупівельного процесу, а також встановлює механізми використання й контролю публічних фінансових ресурсів. Водночас її роль не обмежується лише нормативним регулюванням процедур закупівель. Законодавство формує інституційне середовище функціонування ринку публічних закупівель, визначає характер і спрямованість державного регуляторного впливу, створює умови для розвитку добросовісної конкуренції, підвищення прозорості використання бюджетних коштів та реалізації стратегічних пріоритетів державної економічної політики.

На сьогодні розвиток нормативно-правового забезпечення сфери публічних закупівель в Україні визначається взаємодією двох взаємопов'язаних чинників. Перший пов'язаний із внутрішньою трансформацією системи державного регулювання, що охоплює цифровізацію закупівельних процедур, удосконалення механізмів фінансового контролю, професіоналізацію закупівельної діяльності та адаптацію регуляторної політики до умов воєнного стану. Другий зумовлений євроінтеграційним курсом держави, який передбачає послідовне наближення національного законодавства до acquis Європейського Союзу, імплементацію сучасних європейських підходів до організації публічних закупівель і формування стратегічної моделі державного регулювання, орієнтованої на забезпечення економічної ефективності, стійкості та сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне та нормативно-правове підґрунтя дослідження формують законодавчі акти України у сфері публічних закупівель [1-5], нормативні документи Європейського Союзу [12-17] та аналітичні матеріали щодо розвитку закупівельної системи [6; 7]. Національна нормативна база відображає послідовну зміну підходів до регулювання закупівель від адміністративно-процедурного регламентування [1-3] до електронної [4], ризик-орієнтованої [5] та адаптивної моделей [8-10]. Важливий внесок у розкриття сутності регуляторної функції держави та економіко-правових засад функціонування закупівельної системи зроблено у працях К. Халецької [23]. Питання гармонізації вітчизняного законодавства із вимогами Європейського Союзу та еволюції нормативної бази досліджені Л. Петик та В. Мруць [22], деструктивні чинники, витоки корупційних ризиків та їх вплив на інституційне середовище закупівель проаналізовані Ю. Коноплею [24]. Європейські директиви та документи Європейської Комісії розкривають сучасні підходи до конкуренції [13; 14], професіоналізації закупівельників [18], цифровізації [19], управління публічними фінансами [17] та використання закупівель як інструменту економічної політики [20; 21]. Окремий напрям джерел становлять нормативні акти періоду воєнного стану [8-10], які відображають адаптацію закупівельного регулювання до безпекових та економічних викликів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний масив нормативних документів та наукових напрацювань, потребує подальшого дослідження системна логіка розвитку нормативно-правового забезпечення публічних закупівель в Україні. Недостатньо розкритим залишається зв'язок між змінами законодавства та трансформацією цілей, інструментів і економічного змісту державного регулювання. Актуальним є також визначення етапів цієї трансформації з урахуванням цифровізації, воєнних умов та наближення законодавства України до acquis ЄС. Це зумовлює необхідність комплексного дослідження генези нормативно-правової бази та визначення напрямів її подальшого розвитку в контексті формування стратегічної моделі державного регулювання публічних закупівель.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у дослідженні генези нормативно-правової бази державного регулювання сфери публічних закупівель в Україні та визначенні ключових етапів, тенденцій і напрямів її трансформації під впливом внутрішніх соціально-економічних викликів та євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перший етап розвитку нормативно-правової бази державного регулювання сфери публічних закупівель, який тривав до 2015 року, пов'язаний зі становленням національної моделі регулювання та формуванням її базових законодавчих засад. Нормативну основу цього періоду становили Закони України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 22 лютого 2000 року № 1490-III [1], «Про здійснення державних закупівель» від 1 червня 2010 року № 2289-VI

[2] та його нова редакція, прийнята у 2014 році (Закон України № 1197-VII) [3]. Ці нормативно-правові акти визначили порядок здійснення державних закупівель, закріпили основні процедурні вимоги та окреслили повноваження учасників закупівельного процесу.

Незважаючи на неодноразове оновлення законодавства, державне регулювання у цей період залишалося переважно адміністративно-процедурним. Законодавець зосереджував увагу насамперед на формальному дотриманні встановлених процедур, документальному оформленні закупівель та контролі за законністю використання бюджетних коштів. Натомість питання економічної ефективності закупівель, розвитку конкурентного середовища, зниження трансакційних витрат і підвищення результативності використання публічних фінансів ще не набули статусу самостійних цілей державної регуляторної політики.

Обмежена ефективність такої моделі була зумовлена низкою системних недоліків нормативно-правового регулювання. Насамперед закупівлі здійснювалися переважно в паперовій формі, а відсутність єдиної електронної платформи істотно ускладнювала доступ учасників до інформації, збільшувала адміністративні витрати та негативно впливала на прозорість процедур. Водночас законодавство залишало замовникам значний обсяг дискреційних повноважень під час формування технічних вимог і оцінювання тендерних пропозицій, що створювало передумови для суб'єктивного прийняття рішень, обмеження конкуренції та виникнення корупційних ризиків. Недосконалою залишалася й система державного фінансового контролю, яка переважно ґрунтувалася на перевірці вже завершених процедур закупівель (*ex post*) і не передбачала використання превентивних механізмів виявлення та мінімізації ризиків на етапі проведення торгів.

Отже, на першому етапі нормативно-правова база виконувала переважно регламентуючу функцію, забезпечуючи дотримання встановлених процедур, але не створюючи належних умов для підвищення економічної ефективності закупівельної системи. Високі трансакційні витрати, недостатній рівень відкритості, обмежена конкуренція та переважання післяконтрольних механізмів державного фінансового контролю поступово виявили обмеженість адміністративно-процедурної моделі та об'єктивно зумовили необхідність її докорінного реформування.

Другий етап розвитку нормативно-правової бази державного регулювання сфери публічних закупівель розпочався з прийняттям Закону України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 року № 922-VIII [4], який набрав чинності у 2016 році. Його ухвалення стало початком масштабної реформи закупівельної системи, спрямованої на підвищення прозорості, конкурентності та ефективності використання публічних фінансів. Реалізацію положень Закону було забезпечено низкою підзаконних нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, якими врегульовано порядок функціонування електронної системи закупівель, визначено ДП «Прозорро» її адміністратором та запроваджено обов'язкове проведення закупівель із використанням електронних процедур.

На відміну від попереднього етапу, законодавчі зміни не обмежувалися вдосконаленням окремих процедур. Вони започаткували якісно нову модель державного регулювання, засновану на цифровізації закупівельних процесів, відкритості інформації та розвитку конкурентного середовища. Основним завданням стало створення умов, за яких сама організація закупівельного процесу забезпечувала прозорість, рівний доступ до участі в торгах і більш ефективне використання бюджетних коштів.

Важливою особливістю нового законодавства стало формування єдиних правил проведення закупівель та усунення значної частини інформаційної асиметрії між замовниками й учасниками ринку. Завдяки електронній системі всі суб'єкти господарювання отримали одночасний доступ до інформації про закупівлі, що суттєво посилило конкуренцію та мінімізувало можливості для дискреційного впливу на результати торгів. Одночасно нормативне закріплення електронного документообігу дало змогу істотно скоротити часові, фінансові й адміністративні витрати як замовників, так і учасників закупівельного процесу.

Не менш важливою стала зміна ролі інформації у механізмі державного регулювання. Законодавство закріпило принцип повної відкритості закупівельного циклу, перетворивши інформацію із допоміжного елемента процедури на один із ключових ресурсів державного управління. Відкриті дані створили умови для розвитку громадського контролю, незалежної аналітики, автоматизованого моніторингу та оцінювання ефективності закупівельної системи, що істотно розширило можливості держави щодо прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, нормативно-правові зміни 2015-2018 років переорієнтували регуляторну політику держави із адміністративно-процедурної моделі до електронної конкурентної моделі державного регулювання сфери публічних закупівель. Пріоритетом політики стало створення інституційних та економічних умов для підвищення ефективності використання публічних фінансів, розвитку добросовісної конкуренції, скорочення трансакційних витрат і підвищення прозорості закупівельної системи.

Третій етап розвитку нормативно-правової бази державного регулювання сфери публічних закупівель пов'язаний із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель» від 19 вересня 2019 року № 114-IX [5], який набрав чинності у квітні 2020 року.

На цьому етапі законодавчі зміни були спрямовані вже не стільки на подальшу цифровізацію закупівельних процедур, скільки на підвищення ефективності функціонування всієї закупівельної системи. Цифрові інструменти почали використовуватися як засіб удосконалення державного регулювання, розвитку конкурентного середовища та запровадження ризик-орієнтованих механізмів управління. Однією з ключових новел стало законодавче врегулювання спрощених закупівель, завдяки чому конкурентні процедури були поширені на закупівлі невеликої вартості. Такий підхід забезпечив більш раціональне співвідношення між адміністративними витратами та економічним ефектом від проведення закупівель.

Подальшого розвитку набули й електронні інструменти закупівель. Законодавче закріплення використання електронних каталогів **Prozorro Market** спростило закупівлю типових товарів, скоротило трансакційні витрати та дало змогу оперативніше забезпечувати потреби замовників без втрати конкурентних засад [6]. Водночас цифрові рішення дедалі більше інтегрувалися в механізм державного регулювання, забезпечуючи швидший обмін інформацією та підвищуючи ефективність використання бюджетних ресурсів.

Суттєвих змін зазнала і система державного фінансового контролю. Завдяки розширенню аналітичних можливостей моніторингу закупівель акцент поступово змістився від фіксації вже вчинених порушень (*ex post*) до їх своєчасного виявлення та попередження ще на етапі проведення закупівель (*ex ante*). Таким чином, контроль почав виконувати не лише каральну, а й превентивну функцію, спрямовану на мінімізацію ризиків і підвищення ефективності управлінських рішень. У результаті державне регулювання набуло переважно превентивного характеру, поєднуючи економічні стимули конкурентної поведінки із механізмами попередження порушень [7].

Отже, законодавчі зміни 2019-2021 рр. змістили центр державного регуляторного впливу від забезпечення функціонування електронної системи до управління її ефективністю. Це дозволило поєднати цифровізацію з ризик-орієнтованим моніторингом, професіоналізацією кадрів та превентивним контролем, розширивши об'єкт регулювання від формальної законності до економічної результативності закупівельної системи в цілому.

Четвертий етап розвитку нормативно-правової бази державного регулювання сфери публічних закупівель охоплює 2022-2025 роки та безпосередньо пов'язаний із запровадженням правового режиму воєнного стану після початку повномасштабної російської агресії. Нові безпекові умови зумовили необхідність оперативного забезпечення потреб сектору безпеки й оборони, критичної інфраструктури та гуманітарної сфери, що вимагало швидкої адаптації чинної системи державного регулювання. За таких обставин традиційні конкурентні процедури не завжди забезпечували своєчасне задоволення нагальних потреб держави, тому законодавство мало поєднати оперативність прийняття рішень із належним рівнем контролю за використанням публічних коштів.

Розвиток нормативно-правового забезпечення у цей період відбувався послідовно у двох взаємопов'язаних напрямах. На початковому етапі було реалізовано антикризові заходи, закріплені постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 169 [8], яка встановила особливий порядок здійснення закупівель та тимчасово спростила застосування конкурентних процедур для оперативного забезпечення потреб держави. У цих умовах пріоритетом державного регулювання стала безперервність функціонування державного сектору та своєчасне ресурсне забезпечення критично важливих сфер.

Подальший розвиток законодавства був спрямований на пошук оптимального балансу між оперативністю закупівель і дотриманням

принципів конкурентності. Цей підхід знайшов відображення у постанові Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 року № 1178 [9], якою затверджено особливості здійснення публічних закупівель в умовах воєнного стану, а також у постанові Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2022 року № 1275 [10], що врегулювала особливості здійснення оборонних закупівель. Зазначені нормативно-правові акти заклали підґрунтя для поетапного відновлення конкурентних механізмів із одночасним збереженням необхідної регуляторної гнучкості, обумовленої воєнними ризиками.

Законодавчі зміни цього періоду засвідчили перегляд підходів до державного регулювання публічних закупівель. Якщо до початку повномасштабної війни ключовим критерієм ефективності залишалася економія бюджетних коштів, то в умовах воєнного стану першочергового значення набули швидкість прийняття управлінських рішень, безперебійність постачання та здатність держави оперативно реагувати на безпекові виклики. Це зумовило перехід від універсального нормативного регулювання до більш диференційованої моделі, у якій порядок здійснення закупівель визначався залежно від предмета закупівлі, категорії замовника та рівня безпекових ризиків.

Таким чином, упродовж 2022-2025 років сформувалася адаптивна воєнно-економічна модель державного регулювання сфери публічних закупівель. Її ключовою особливістю стало поєднання регуляторної гнучкості з поступовим відновленням конкурентних засад закупівельної системи. За таких умов державне регулювання було орієнтоване не лише на забезпечення економії бюджетних коштів чи підтримання конкуренції, а насамперед на зміцнення стійкості держави, підтримку її обороноздатності та формування інституційних передумов для післявоєнного відновлення економіки, що узгоджується із пріоритетами Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2026-2030 роки [11].

П’ятий етап розвитку нормативно-правової бази державного регулювання сфери публічних закупівель пов’язаний із поглибленням євроінтеграційного курсу України та послідовним наближенням національного законодавства до *acquis* Європейського Союзу. Важливою нормативною основою цього процесу стала Угода про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема положення глави 8 «Державні закупівлі» та Додатка XXI [12], які передбачають поступове узгодження українського законодавства з європейськими правилами та поетапне відкриття ринків державних закупівель. Таким чином, євроінтеграційний напрям перестав бути лише зовнішнім орієнтиром реформування і став одним із визначальних чинників подальшого розвитку національної закупівельної системи.

Зміст цього етапу виходить за межі формального перенесення окремих європейських норм у національне законодавство. Європейський підхід передбачає поступову зміну самої логіки державного регулювання, за якої публічні закупівлі розглядаються не лише як процедура придбання товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти, а як інструмент економічної політики, здатний впливати на конкуренцію, інноваційну активність, сталий розвиток, якість публічних послуг та економічну стійкість. Сучасна європейська модель дедалі більше орієнтується на досягнення найкращого співвідношення ціни та результату, а не лише на формальне зниження вартості закупівлі.

Важливим напрямом нормативного зближення є гармонізація процедур закупівель із підходами, закріпленими у Директивах 2014/24/EU [13] та 2014/25/EU [14]. Європейське законодавство передбачає використання широкого набору інструментів, зокрема спільних закупівель, інноваційного партнерства, критеріїв, пов’язаних із вартістю життєвого циклу продукції, а також екологічних і соціальних характеристик. У результаті критерії оцінювання поступово виходять за межі найнижчої ціни, а економічна ефективність закупівель пов’язується з концепцією «Співвідношення ціни та якості» *(Value for Money).* Публічні закупівлі при цьому розглядаються як один із механізмів досягнення ширших економічних і суспільних цілей ЄС.

Окремого значення набуває розвиток механізмів правового захисту та оскарження. Відповідні положення Директив 89/665/ЕЕС [15] та 92/13/ЕЕС [16] формують європейські вимоги до системи перегляду закупівельних процедур і захисту прав учасників. Для України це пов’язується із подальшим зміцненням інституту оскарження як складової не лише процесуального захисту суб’єктів господарювання, а й загального механізму забезпечення довіри до закупівельного ринку та рівних умов конкуренції.

Європейська модель також передбачає тісне поєднання закупівельної політики з управлінням публічними фінансами та ризи-

ками. У цьому контексті важливим орієнтиром виступає Регламент (ЄС, Євратом) 2018/1046 [17], який закріплює принцип належного фінансового управління (*sound financial management)* та орієнтацію на результативне й ефективне використання фінансових ресурсів. Це передбачає подальше зміщення акценту від контролю виключно за дотриманням процедур до комплексного управління ризиками, результативністю та ефективністю використання публічних коштів.

Ще одним важливим виміром сучасної європейської трансформації є професіоналізація закупівельної діяльності. Європейська Комісія розглядає професіоналізацію публічних закупівель як важливу передумову підвищення якості закупівельної діяльності та ефективного управління публічними ресурсами [18]. Відповідний підхід передбачає розвиток професійних компетентностей закупівельників, системне навчання та підвищення їхньої спроможності працювати з сучасними інструментами закупівель.

Змінюється також і роль цифрових технологій. Європейська політика у сфері цифрових закупівель передбачає не просто переведення процедур в електронну форму, а формування взаємопов'язаного інформаційного середовища, у якому дані використовуються для аналізу, управління та прийняття рішень. Європейська Комісія розглядає цифровізацію як засіб підвищення ефективності, прозорості та якості публічних закупівель, зокрема через розвиток інтегрованих цифрових інструментів і використання даних у закупівельному процесі [19].

На цьому тлі актуалізуються нові напрями розвитку закупівельної політики ЄС: інноваційні, зелені та соціально відповідальні закупівлі, а також використання закупівель для посилення економічної стійкості та безпеки. Ці пріоритети узгоджуються із сучасним баченням розвитку Єдиного ринку ЄС, яке передбачає підвищення його стійкості, конкурентоспроможності та здатності реагувати на нові економічні й безпекові виклики [20].

Водночас Європейська Комісія здійснює перегляд Директив про публічні закупівлі, зосереджуючи увагу на спрощенні та підвищенні ефективності процедур, цифровізації, стратегічному використанні закупівель і посиленні їх внеску у досягнення економічних, соціальних та екологічних цілей [21]. Для України цей етап набуває нового змісту у зв'язку з відкриттям офіційного переговорного процесу про вступ до ЄС у рамках Кластера 1 «Основи процесу вступу» (Fundamentals).

Отже, сучасний розвиток європейської моделі державного регулювання публічних закупівель свідчить про поступовий перехід від переважно процедурно-конкурентного підходу до стратегічної моделі, у якій закупівлі розглядаються як інструмент досягнення ширших соціально-економічних цілей. У центрі такого підходу перебуває не окрема закупівельна процедура, а її кінцевий результат – ефективне використання публічних ресурсів, підтримка конкуренції та інновацій, досягнення екологічних і соціальних цілей, зміцнення економічної стійкості та безпеки держави. Цей процес передбачає необхідність подальшого поглиблення вітчизняного нормативного та інституційного зближення з *acquis* Європейського Союзу. Національна система вже має сформовані базові елементи сучасної закупівельної моделі, зокрема електронні процедури, конкурентні механізми та систему оскарження. Водночас окремі інструменти стратегічного регулювання, зокрема широке застосування зелених та інноваційних закупівель, оцінювання вартості життєвого циклу, розвиток ризик-орієнтованого управління та використання закупівель для досягнення ширших соціально-економічних цілей, потребують подальшого нормативного й інституційного розвитку.

Таким чином, подальша адаптація українського законодавства до європейських стандартів має полягати не лише в імплементації окремих норм *acquis* ЄС, а у послідовному формуванні цілісної моделі стратегічного державного регулювання сфери публічних закупівель. Такий підхід передбачає одночасне вдосконалення нормативних правил, регуляторних інструментів, механізмів контролю, цифрової інфраструктури та професійної спроможності учасників закупівельного процесу.

Проведений аналіз дає змогу виокремити кілька взаємопов'язаних тенденцій розвитку нормативно-правового забезпечення державного регулювання сфери публічних закупівель в Україні.

По-перше, відбувається зміна цільової орієнтації регулювання від забезпечення формальної законності процедур до досягнення економічної та суспільної результативності. Відповідно, критерії ефективності поступово розширюються від економії коштів за результатами торгів до концепції Value for Money,

що передбачає врахування якості, вартості життєвого циклу, соціальних та екологічних характеристик закупівель.

По-друге, змінюється характер державного контролю від переважно наступного контролю за вже здійсненими операціями до превентивного управління ризиками на основі автоматизованого моніторингу та аналітичної обробки даних.

По-третє, цифровізація закупівель переходить від автоматизації процедур до формування інтегрованого інформаційно-аналітичного середовища. Дані про закупівлі стають не лише засобом забезпечення прозорості, а й ресурсом для моніторингу, оцінювання результативності та підтримки управлінських рішень.

По-четверте, посилюється інституційна та професійна складова регулювання з орієнтацією на розвиток професійних компетентностей, управлінської спроможності та стратегічного підходу до організації закупівель.

По-п’яте, нормативно-правова система поступово набуває стратегічного характеру, інтегруючи закупівлі із завданнями державної економічної політики: підтриманням стійкості, стимулюванням інновацій, економічною безпекою та європейською інтеграцією.

Висновки. Обґрунтовано, що еволюція нормативно-правового забезпечення державного регулювання сфери публічних закупівель в Україні є закономірним процесом послідовної трансформації концептуальних моделей державного впливу. Визначальною тенденцією цього розвитку є перехід від адміністративно-процедурної моделі (орієнтованої на формальний ex-post контроль і паперові процедури) до стратегічної європейської моделі регулювання, що базується на досягненні комплексних соціально-економічних результатів, ризик-менеджменті, цифровій інтеграції та професіоналізації кадрового потенціалу. Запропоновано авторську періодизацію розвитку нормативно-правової бази сфери публічних закупівель в Україні, критерієм якої визначено зміну цілей, інструментів та економічного змісту регуляторного впливу. Водночас подальше вдосконалення системи потребує узгодження законодавчих вимог із механізмами їх практичного виконання, розвитком професійних компетентностей, цифрових інструментів та системи управління ризиками.

Перспективним напрямом розвитку державного регулювання є формування узгодженого нормативного середовища, здатного забезпечувати передбачуваність закупівельних процедур, ефективне управління публічними ресурсами та врахування довгострокових економічних і суспільних результатів. Такий підхід відповідає сучасній логіці європейської інтеграції України та створює нормативні передумови для подальшого включення публічних закупівель у систему реалізації державної економічної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти : Закон України. Втрата чинності від 02.04.2008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1490-14#Text

2. Про здійснення державних закупівель : Закон України. Втрата чинності від 20.04.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2289-17#Text

3. Про здійснення державних закупівель : Закон України (редакція 2014 року). Втрата чинності від 01.08.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-18#Text

4. Про публічні закупівлі : Закон України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text

5. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель : Закон України від 19 вересня 2019 року № 114-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-20#Text

6. Prozorro Market. Ефективні закупівлі. URL: https://prozorro.gov.ua/ProzorroMarket

7. Біла книга реформ 2019. Всі бачать все. Як реформа державних закупівель покращила систему? URL: https://voxukraine.org/vsi-bachat-vse-yak-reforma-derzhavnih-zakupivel-pokrashhila-sistemu

8. Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 169. Втрата чинності від 15.11.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF#Text

9. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text

10. Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2022 р. № 1275. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF#n161

11. Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2026–2030 роки та затвердження операційного плану заходів з її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2026 р. № 217-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/217-2026-%D1%80#Text

12. Угода про асоціацію Україна – ЄС. Додаток XXI. URL: https://ips.ligazakon.net/document/mu14097c?an=12916

13. Directive 2014/24/EU on public procurement. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0024

14. Directive 2014/25/EU. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0025

15. Directive 89/665/EEC. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31989L0665 (дата звернення: 16.06.2026).

16. Directive 92/13/EEC. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31992L0013 (дата звернення: 16.06.2026).

17. Regulation (EU, Euratom) 2018/1046. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018R1046

18. Professionalisation of Public Buyers. URL: https://commission.europa.eu/funding-and-tenders/tools-public-buyers/professionalisation-public-buyers_en

19. Digital Procurement. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/digital-procurement_en

20. The Single Market: our European home market in an uncertain world A Strategy for making the Single Market simple, seamless and strong (2025). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025DC0500

21. Revision of the Public Procurement Directives (2025-2026). URL: https://public-buyers-community.ec.europa.eu/revision-public-procurement-directives

22. Петик, Л.; Мруць, В. Нормативно-правова база здійснення публічних закупівель в Україні: розвиток та гармонізація з директивами ЄС. 2024. DOI: https://doi.org/10.30970/fp.3-4(54).2024.143155156

23. Халецька К.К. Регуляторна функція держави у забезпеченні ефективності публічних закупівель. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2025. № 92 (2). С. 112-118. DOI: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.2.14

24. Конопля, Ю. М. Генезис корупції в системі публічних закупівель: від історичних витоків до сучасних викликів. *Правова держава*, 2024. № 56. DOI: https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.56.315684

REFERENCES:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2000) Pro zakupivliu tovariv, robit i posluh za derzhavni koshty [On the procurement of goods, works and services for public funds]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1490-14#Text (in Ukrainian).

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2010) Pro zdiisnennia derzhavnykh zakupivel [On public procurement]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2289-17#Text (in Ukrainian).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (2014) Pro zdiisnennia derzhavnykh zakupivel [On public procurement] (2014 edition). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-18#Text (in Ukrainian).

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2015) Pro publichni zakupivli [On public procurement]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text (in Ukrainian).

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2019) Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro publichni zakupivli» ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia publichnykh zakupivel [On amendments to the Law of Ukraine “On public procurement” and certain other legislative acts of Ukraine concerning the improvement of public procurement]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-20#Text

6. Prozorro Market. Efektyvni zakupivli [Prozorro Market. Efficient procurement]. Available at: https://prozorro.gov.ua/ProzorroMarket (in Ukrainian).

7. VoxUkraine (2019) Bila knyha reform 2019. Vsi bachat vse. Yak reforma derzhavnykh zakupivel pokrashchyla systemu? [White Paper of Reforms 2019. Everyone sees everything. How did public procurement reform improve the system?]. Available at: https://voxukraine.org/vsi-bachat-vse-yak-reforma-derzhavnih-zakupivel-pokrashhila-sistemu (in Ukrainian).

8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022) Deiaki pytannia zdiisnennia oboronnykh ta publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh v umovakh voiennoho stanu [Some issues of defense and public procurement of goods,

works and services under martial law]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF#Text (in Ukrainian).

9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022) Pro zatverdzhennia osoblyvostei zdiisnennia publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh dlia zamovnykiv, peredbachenykh Zakonom Ukrainy «Pro publichni zakupivli», na period dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Ukraini ta protiahom 90 dniv z dnia yoho prypynennia abo skasuvannia [On approval of the specific features of public procurement of goods, works and services for customers specified in the Law of Ukraine "On Public Procurement" during the period of martial law in Ukraine and for 90 days after its termination or cancellation]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text (in Ukrainian).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022) Deiaki pytannia zdiisnennia oboronnykh zakupivel na period dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Some issues of defense procurement during the period of martial law]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF#n161 (in Ukrainian).

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2026) Pro skhvalennia Stratehii reformuvannia systemy upravlinnia derzhavnymy finansamy na 2026–2030 roky ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii [On approval of the Strategy for reforming the public finance management system for 2026–2030 and approval of the operational action plan for its implementation]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/217-2026-%D1%80#Text (in Ukrainian).

12. European Union (2014) Uhoda pro asotsiatsiiu Ukraina – YeS. Dodatok XXI [Association Agreement between Ukraine and the European Union. Annex XXI]. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/mu14097c?an=12916 (in Ukrainian).

13. European Parliament and Council of the European Union (2014) Directive 2014/24/EU on public procurement. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0024

14. European Parliament and Council of the European Union (2014) Directive 2014/25/EU. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0025

15. Council of the European Communities (1989) Directive 89/665/EEC. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31989L0665

16. Council of the European Communities (1992) Directive 92/13/EEC. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31992L0013

17. European Parliament and Council of the European Union (2018) Regulation (EU, Euratom) 2018/1046. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018R1046

18. European Commission (n.d.) Professionalisation of Public Buyers. Available at: https://commission.europa.eu/funding-and-tenders/tools-public-buyers/professionalisation-public-buyers_en

19. European Commission (n.d.) Digital Procurement. Available at: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement/digital-procurement_en

20. European Commission (2025) The Single Market: our European home market in an uncertain world. A Strategy for making the Single Market simple, seamless and strong. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025DC0500

21. European Commission (2025) Revision of the Public Procurement Directives (2025–2026). Available at: https://public-buyers-community.ec.europa.eu/revision-public-procurement-directives

22. Petyk, L. and Mruts, V. (2024) Normatyvno-pravova baza zdiisnennia publichnykh zakupivel v Ukraini: rozvytok ta harmonizatsiia z dyrektyvamy YeS [Legal and regulatory framework for public procurement in Ukraine: development and harmonization with EU directives]. Filosofiia prava [Philosophy of Law], (3-4), pp. 143–156. Available at: https://doi.org/10.30970/fp.3-4(54).2024.143155156 (in Ukrainian).

23. Khaletska, K.K. (2025) Rehuliatorna funktsiia derzhavy u zabezpechenni efektyvnosti publichnykh zakupivel [Regulatory function of the state in ensuring the efficiency of public procurement]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu.* Seriia: Pravo [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law], 92(2), pp. 112–118. Available at: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.2.14 (in Ukrainian).

24. Konoplia, Yu.M. (2024) Henezys koruptsii v systemi publichnykh zakupivel: vid istorychnykh vytokiv do suchasnykh vyklykiv [Genesis of corruption in the public procurement system: from historical origins to modern challenges]. *Pravova derzhava* [Legal State], (56), pp. 45–53. Available at: https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.56.315684 (in Ukrainian).

Дата надходження статті: 30.07.2026
Дата прийняття статті до публікації: 26.10.2026
Дата публікації статті: 02.11.2026